

Promotion of citizenship in a democratic regime according to Buddhist principles for the people of Kanjana Subdistrict, Mueang Phrae District, Phrae Province

Phrakhrubaidika Phadet Samredpol^{1*} Somjit Konwong² and Sayan Innunjai²

¹ Master's degree students, Faculty of Social Sciences, Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Phrae Campus, Thailand

² Faculty of Social Sciences, Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Phrae Campus, Thailand

* Corresponding author. E-mail: Phadet2717@gmail.com

ABSTRACT

The research article aims to (1) investigate the level of citizenship in the democratic regime among the residents of Kanjana Subdistrict, (2) examine the relationship between the Seven Principles of a Good Person (Sappurisdhamma) and democratic citizenship in Kanjana Subdistrict, and (3) propose ways to promote democratic citizenship according to Buddhist principles among the people of Kanjana Subdistrict, Mueang Phrae District, Phrae Province. This study employs a mixed-methods research approach, which includes (1) quantitative research involving the distribution of questionnaires to a sample of 363 individuals, utilizing Yamane's formula and stratified random sampling, with data analyzed through descriptive statistics and Pearson correlation coefficients, and (2) qualitative research through in-depth interviews with nine key informants, where interviews were transcribed, coded, and thematically analyzed. The findings indicate that 1) the overall level of democratic citizenship according to the Seven Principles of a Good Person is high, with all six dimensions of citizenship also rated as high, 2) there is a moderate positive correlation between the Seven Principles of a Good Person and democratic citizenship that is statistically significant, and 3) promoting citizenship based on these principles reveals that (1) Dhammānyutta (knowledge of the Dhamma) should emphasize critical thinking and public participation, (2) Attānyutta (knowledge of purpose) should focus on helping citizens understand their rights and responsibilities, (3) Attānyutta (self-awareness) should promote awareness of rights within a democratic framework, (4) Mātānyutta (sense of moderation) should encourage the appropriate use of freedoms and resources, (5) Kālānyutta (sense of timing) should enhance knowledge about citizens' rights and responsibilities to stimulate political participation, (6) Parisaṇṇā (understanding of society) should emphasize public involvement, and (7) Pukkhānyutta (knowledge of individuals) should focus on building community networks and selecting good leaders.

Keywords: Sappurisa Dhamma, Citizenship, Democracy

การส่งเสริมความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยตามหลักพุทธธรรม ของประชาชนตำบลกาญจนา อำเภอมืองแพร่ จังหวัดแพร่

พระครูใบฎีกาเผด็จ สำเร็จผล^{1*} สมจิต ขอนวงศ์² และ สายัณห์ อินันใจ²

¹ นิสิตระดับปริญญาโท คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่ ประเทศไทย

² คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่ ประเทศไทย

* Corresponding author. E-mail: Phadet2717@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาระดับความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชนตำบลกาญจนา (2) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างหลักสัปปุริสธรรม 7 กับความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชนตำบลกาญจนา และ (3) นำเสนอการส่งเสริมความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยตามหลักพุทธธรรมของประชาชนตำบลกาญจนา อำเภอมืองแพร่ จังหวัดแพร่ การศึกษานี้ใช้วิธีวิจัยแบบผสมวิธี (1) การวิจัยเชิงปริมาณ แจกแบบสอบถามแก่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 363 คน โดยใช้สูตรของทาโร่ ยามาเน่ และ การสุ่มแบบแบ่งชั้น วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนาและสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน และ (2) การวิจัยเชิงคุณภาพ ได้สัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 9 ราย ด้วยแบบสัมภาษณ์ ดำเนินการสัมภาษณ์ นำข้อมูลมาถอดเสียง บันทึกข้อความ จำแนกประเด็นและเรียบเรียงเฉพาะประเด็นที่เกี่ยวข้อง และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการศึกษาพบว่า 1) ระดับความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชนตามหลักสัปปุริสธรรม 7 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และระดับความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชนทั้ง 6 ด้าน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2) หลักสัปปุริสธรรม 7 กับความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชน โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์เชิงบวกอยู่ในระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 3) การส่งเสริมความเป็นพลเมืองโดยหลักสัปปุริสธรรม พบว่า (1) อัมมัญญตา ควรมุ่งเน้นการคิดวิเคราะห์ และการมีส่วนร่วมของประชาชน (2) อุตตัญญตา มุ่งเน้นให้ประชาชนเข้าใจสิทธิและหน้าที่ของตนเอง (3) อุตตัญญตา ส่งเสริมให้ประชาชนรู้จักสิทธิในระบอบประชาธิปไตย (4) มัตตัญญตา ส่งเสริมให้ประชาชนใช้สิทธิเสรีภาพ และทรัพยากรอย่างเหมาะสม (5) กาลัญญตา ส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ของพลเมือง กระตุ้นการมีส่วนร่วมทางการเมือง (6) ปริสัญญตา ควรมุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของประชาชน และ (7) ปุคคลัญญตา ควรมุ่งเน้นการสร้างเครือข่ายชุมชน รู้จักและเลือกผู้นำที่ดี

คำสำคัญ: หลักสัปปุริสธรรม, ความเป็นพลเมือง, ระบอบประชาธิปไตย

© 2025 JSDP: Journal of Spatial Development and Policy

บทนำ

การเป็นพลเมืองมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมและพัฒนาระบอบประชาธิปไตย โดยพลเมืองต้องมีส่วนร่วมทางการเมืองผ่านการแสดงออกซึ่งสิทธิและเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น พลเมืองในระบอบประชาธิปไตยควรมีสำนึกความรับผิดชอบ ชื่อสัตย์สุจริต มีจิตสาธารณะ และใช้สิทธิเสรีภาพอย่างเหมาะสม โดยไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น (ศุภณัฐ เพิ่มพูนวิวัฒน์, 2558) การปกครองในระบอบประชาธิปไตยจำเป็นต้องให้ประชาชนทุกคนมีส่วนร่วมในการบริหารประเทศ เพื่อสร้างความเป็นพลเมืองที่สามารถปกครองตนเองได้ ซึ่งมีคุณลักษณะสำคัญในการแสดงบทบาทและความรับผิดชอบต่อสังคม การพัฒนาประเทศในระบอบประชาธิปไตยจึงไม่เพียงแต่ต้องมีรัฐธรรมนูญที่ดี แต่ยังต้องมีพลเมืองที่มีความรับผิดชอบ เคารพสิทธิของผู้อื่น และเคารพความแตกต่าง (ถวิลวดี บุรีกุล และรัชต์ แสงมเหหมัต, 2568) อย่างไรก็ตาม ประชาชนในประเทศอาจยังไม่เข้าใจลึกซึ้งถึงหลักการและวิถีชีวิตในระบอบประชาธิปไตย ซึ่งการมีประสบการณ์ในกระบวนการปกครองนี้เป็นสิ่งสำคัญ เนื่องจากการศึกษาและการรับรู้จากประเทศอื่นไม่เพียงพอในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมไทยที่มีพื้นฐานทางการเมืองการปกครองที่แตกต่างกัน (ปรีชา เรืองจันทร์, 2560)

การส่งเสริมความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยเป็นสิ่งที่จำเป็นในการชี้วัดการพัฒนาการของประชาธิปไตยในแต่ละสังคม ได้มีนักวิชาการทางด้านรัฐศาสตร์ ได้ศึกษาค้นคว้าในประเด็นดังกล่าวอย่างแพร่หลาย ผ่านมาทางอิทธิพลทางการเมืองจากประเทศสหรัฐอเมริกาที่เป็นแม่แบบในรูปแบบการปกครองแบบประชาธิปไตยสมัยใหม่ ซึ่งในระยะหลังมานี้ การศึกษาในประเด็นดังกล่าวนี้ได้ลดความสำคัญลงไป เนื่องจากนักวิชาการมีความสนใจในประเด็นอื่นที่เข้ามาแทนที่ในวงวิชาการทางรัฐศาสตร์ไทยในปัจจุบันกลุ่มคนในสังคมไทยบางส่วนมีการเรียนรู้ต่อต้านอำนาจและการมีพฤติกรรมการเมืองในรูปแบบอริยะขัดขึ้นมากขึ้น อันเป็นผลจากการเข้าใจในสภาพของการเรียนรู้ทางการเมืองและการให้เสรีภาพภายในระบบการเมือง (วัลลภ รัฐฉัตรานนท์, ปิยะนันต์ จันทรแหกล้ำ และสุเชาว์ ชยมชัย, 2561) และด้วยประชาชนตำบลกาญจนา อำเภอมืองแพร่ จังหวัดแพร่ ยังขาดการส่งเสริมความเป็นพลเมืองที่เป็นระบบ การส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนยังมีไม่ครอบคลุมทุกกลุ่ม การสื่อสารยังแสดงข้อมูลไม่ครบถ้วนทำให้เกิดความสับสนในการทำมาเข้าใจทางการเมืองในชุมชน และยังส่งผลให้ประชาชนในตำบลกาญจนาไม่มีแรงจูงใจในการพัฒนาความเป็นพลเมืองตามระบอบประชาธิปไตย ดังนั้น การส่งเสริมความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยตามหลักสัปปุริสธรรม เป็นหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเข้ามาช่วยส่งเสริมความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย เป็นหลักธรรมของสัตบุรุษ เป็นธรรมสำหรับคนดี ธรรมที่ทำให้เป็นสัตบุรุษ 7 ประการ คือ 1. ธัมมัญญตา รู้จักเหตุ 2. อัตถัญญตา รู้จักผล 3. อตตัญญตา รู้จักตน 4. มัตตัญญตา รู้จักประมาณ 5. กาลัญญตา รู้จักการ 6. ปริสสัญญตา รู้จักชุมชน 7. ปุคคลัญญตา รู้จักบุคคล (สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป. อ. ปยุตโต), 2561)

สำหรับงานวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้เห็นความสำคัญของการส่งเสริมความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยตามหลักพุทธธรรมของประชาชนตำบลกาญจนาอำเภอมืองแพร่จังหวัดแพร่และสนใจที่จะนำหลักสัปปุริสธรรม 7 ซึ่งเป็นหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเข้ามาช่วยส่งเสริมความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย ซึ่งผลที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ต่อการส่งเสริมความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยตามหลักพุทธธรรมของประชาชนตำบลกาญจนาอำเภอมืองแพร่ จังหวัดแพร่ อย่างยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชนตำบลกาญจนา อำเภอมืองแพร่ จังหวัดแพร่
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างหลักสัปปุริสธรรม 7 กับความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชนตำบลกาญจนา อำเภอมืองแพร่ จังหวัดแพร่
3. เพื่อนำเสนอการส่งเสริมความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยตามหลักพุทธธรรมของประชาชน ตำบลกาญจนา อำเภอมืองแพร่ จังหวัดแพร่

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ประชาชนที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปี ขึ้นไป ที่อาศัยอยู่ในชุมชนตำบลกาญจนา อำเภอมืองแพร่ จังหวัดแพร่ จำนวน 3,848 คน กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 363 คน ได้มาจากการสุ่มตัวอย่างจากสูตรของ ทาโร่ ยามานะ (Taro Yamane) และ การสุ่มกลุ่มตัวอย่างใช้หลักการสุ่มแบบแบ่งชั้น (วัลลภ สุขสวัสดิ์, 2561)

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) จำนวน 9 รูปหรือคน 1) นักวิชาการหรือผู้ปฏิบัติงานด้านพระพุทธศาสนา จำนวน 1 รูป 2) กลุ่มนักวิชาการหรือผู้ปฏิบัติงานด้านรัฐศาสตร์จำนวน 2 คน 3) กลุ่มผู้บริหารตำบลกาญจนาจำนวน 2 คน 4) กลุ่มผู้นำชุมชน จำนวน 2 คน 5) กลุ่มประชาชนทั่วไปในตำบลกาญจนาจำนวน 2 คน เลือกแบบเจาะจง

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นตามกรอบของ “การส่งเสริมความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยตามหลักพุทธธรรมของประชาชนตำบลกาญจนา อำเภอมืองแพร่ จังหวัดแพร่” โดยแบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ และรายได้ ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบเลือกตอบ (Check List)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับหลักสัปปุริสธรรม โดยได้กำหนดให้ผู้ตอบแบบสอบถาม ทำเครื่องหมาย (✓) ลงในช่องปริมาณความคิดเห็นที่ผู้ตอบเห็นว่าตรงกับตนเองเพียงระดับเดียวจาก 5 ระดับ (Rating Scale) ทั้ง 7 ด้าน จำนวน 35 ข้อ

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยตามหลักพุทธธรรมของประชาชน ตำบลกาญจนา อำเภอมืองแพร่ จังหวัดแพร่ โดยได้กำหนดให้ผู้ตอบแบบสอบถามทำเครื่องหมาย (✓) ลงในช่องปริมาณความคิดเห็นที่ผู้ตอบเห็นว่าตรงกับตนเองเพียงระดับเดียวจาก 5 ระดับ (Rating Scale) ทั้ง 6 ด้าน จำนวน 30 ข้อ

ตอนที่ 4 แบบสอบถามปลายเปิด (Open Ended Questionnaire) ให้ผู้ตอบแบบสอบถามแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคพร้อมทั้งข้อเสนอแนะต่อแนวทางในประยุกต์หลัก สัปปุริสธรรมกับการส่งเสริมความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยตามหลักพุทธธรรมของประชาชนตำบลกาญจนาอำเภอมืองแพร่ จังหวัดแพร่

ก่อนการใช้งานจริง แบบสอบถามถูกทดลองใช้กับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน เพื่อคำนวณค่าความเชื่อมั่นโดยใช้สูตรของครอนบาค (Cronbach's Alpha) ซึ่งได้ค่าความเชื่อมั่นรวม 0.964

ส่วนแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นเป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structure Intertie) มีสาระสำคัญของการสัมภาษณ์ แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

ตอนที่ 2 แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับการประยุกต์หลักหลักสัปปุริสธรรมกับการส่งเสริมความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยตามหลักพุทธธรรมของประชาชนตำบลกาญจนา อำเภอมืองแพร่ จังหวัดแพร่

3. สมมติฐานการวิจัย

สมมติฐานที่ 1 หลักสัปปุริสธรรม 7 มีความสัมพันธ์กับการส่งเสริมความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยตามหลักพุทธธรรมของประชาชนตำบลกาญจนา อำเภอมืองแพร่ จังหวัดแพร่

สมมติฐานที่ 2 อัมมัญญา มีความสัมพันธ์กับการส่งเสริมความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยตามหลักพุทธธรรมของประชาชนตำบลกาญจนา อำเภอมืองแพร่ จังหวัดแพร่

สมมติฐานที่ 3 อัถถัญญา มีความสัมพันธ์กับการส่งเสริมความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยตามหลักพุทธธรรมของประชาชนตำบลกาญจนา อำเภอมืองแพร่ จังหวัดแพร่

สมมติฐานที่ 4 อัถตัญญา มีความสัมพันธ์กับการส่งเสริมความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยตามหลักพุทธธรรมของประชาชนตำบลกาญจนา อำเภอมืองแพร่ จังหวัดแพร่

สมมติฐานที่ 5 มัตตัญญา มีความสัมพันธ์กับการส่งเสริมความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยตามหลักพุทธธรรมของประชาชนตำบลกาญจนา อำเภอมืองแพร่ จังหวัดแพร่

สมมติฐานที่ 6 กาลัญญา มีความสัมพันธ์กับการส่งเสริมความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยตามหลักพุทธธรรมของประชาชนตำบลกาญจนา อำเภอมืองแพร่ จังหวัดแพร่

สมมติฐานที่ 7 ปริสัญญญา มีความสัมพันธ์กับการส่งเสริมความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยตามหลักพุทธธรรมของประชาชนตำบลกาญจนา อำเภอมืองแพร่ จังหวัดแพร่

สมมติฐานที่ 8 ปุคคสัญญญา มีความสัมพันธ์กับการส่งเสริมความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยตามหลักพุทธธรรมของประชาชนตำบลกาญจนา อำเภอมืองแพร่ จังหวัดแพร่

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ

- 1) ทำหนังสือถึงนายกองค์การบริหารตำบลกาญจนา อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถามจากประชาชนในพื้นที่
- 2) นำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ไปเก็บข้อมูลกับประชาชนในพื้นที่ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวน 363 ชุด
- 3) รวบรวมแบบสอบถามเพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์และประมวลผลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ต่อไป

4.2 การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ

- 1) ทำหนังสือถึงผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key informant) เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการให้สัมภาษณ์
- 2) ทำการนัดวัน เวลา และสถานที่กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key informant) เพื่อสัมภาษณ์ตามที่กำหนดไว้
- 3) ดำเนินการสัมภาษณ์ตามวัน เวลา และสถานที่ที่กำหนดไว้ จนครบทุกประเด็น โดยขออนุญาตใช้วิธีการจดบันทึกและการบันทึกเสียงประกอบการสัมภาษณ์ และนำข้อมูลดิบที่ได้มารวบรวมเพื่อวิเคราะห์โดยวิธีการที่เหมาะสมและนำเสนอต่อไป

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยนำแบบสอบถามที่ได้รับคืนมาวิเคราะห์และประมวลผลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ (Statistical Software) เพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ โดยใช้การวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

- 1) การวิเคราะห์เชิงสถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) ดังนี้ ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์เชิงสถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) สำหรับอธิบายลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างและพรรณนา การประยุกต์หลักหลักสัปปุริสธรรมกับการส่งเสริมความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยตามหลักพุทธธรรมของประชาชนตำบลกาญจนา อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ โดยสถิติที่ใช้ ได้แก่ การหาค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

- 2) การวิเคราะห์เชิงสถิติอนุมาน (Inferential Statistics Analysis) โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหพันธ์ (Correlation Coefficient) วัดระดับความสัมพันธ์ของตัวแปร และผู้วิจัยได้เลือกใช้สถิติสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient) เพื่อทดสอบสมมติฐาน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ โดยทั่วไปนิยมใช้สัญลักษณ์ (r) แทนค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของกลุ่มการบอกระดับหรือขนาดของความสัมพันธ์ จะใช้ตัวเลขของค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ หากค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์มีค่าเข้าใกล้ -1 หรือ +1 แสดงถึงการมีความสัมพันธ์กันในระดับสูง แต่หากมีค่าเข้าใกล้ 0 แสดงถึงการมีความสัมพันธ์กันในระดับน้อย หรือไม่มีเลย สำหรับการพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ใช้เกณฑ์ดังนี้

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ 0.81 – 1.00 หมายถึง มีความสัมพันธ์ในระดับมาก

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ 0.51 – 0.80 หมายถึง มีความสัมพันธ์ในระดับปานกลาง

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ 0.21 – 0.50 หมายถึง มีความสัมพันธ์ในระดับน้อย

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ 0.01 – 0.20 หมายถึง มีความสัมพันธ์ในระดับน้อยมาก

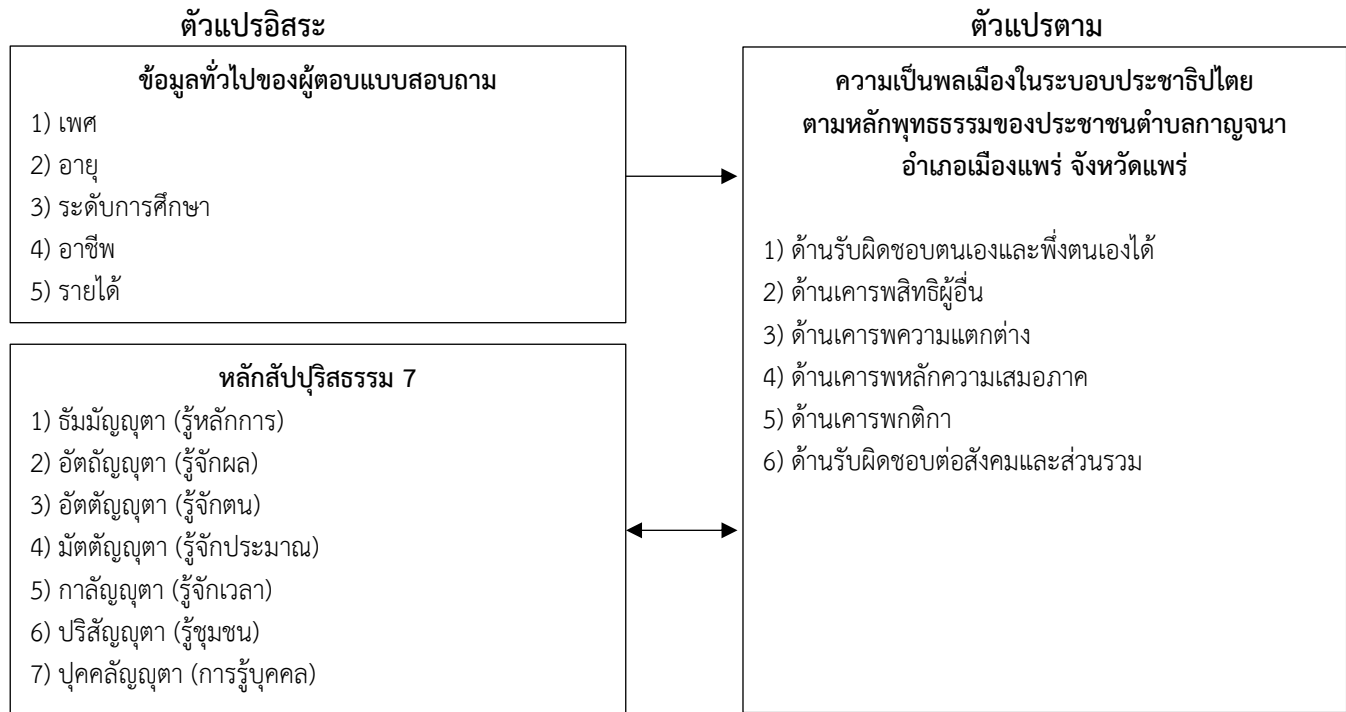
ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ โดยวิธีการดังนี้

- 1) นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาถอดเสียงและบันทึกเป็นข้อความ นำข้อความจากการสัมภาษณ์และการจดบันทึกมาจำแนกเป็นประเด็นและเรียบเรียงเฉพาะประเด็นที่เกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย

- 2) วิเคราะห์คำให้สัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) ตามวัตถุประสงค์การวิจัย โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis Technique) ประกอบบริบท (Context) และสังเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์การวิจัยและนำเสนอต่อไป

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ จากการทบทวนแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย ประกอบด้วย ข้อมูลทั่วไปส่วนบุคคล หลักสัปปุริสธรรม 7 (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539, อภ.สตตท. (ไทย) 23/65/143) และแนวคิดแนวคิดทฤษฎีคุณลักษณะความเป็นพลเมืองตามวิถีประชาธิปไตย (สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2555) ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า

1. ระดับความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชนตำบลกาญจนา อำเภอมืองแพร่ จังหวัดแพร่

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการปฏิบัติตามหลักสัปปุริสธรรม 7 โดยภาพรวม

(n = 363)

ข้อ	หลักสัปปุริสธรรม 7	ระดับการปฏิบัติ		
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1	ฉัมนัญญาตา (รู้หลักการ)	3.74	0.51	มาก
2	อัตถัญญาตา (รู้จักผล)	3.70	0.48	มาก
3	อุตตัญญาตา (รู้จักตน)	3.72	0.47	มาก
4	มัตตัญญาตา (รู้จักประมาณ)	3.71	0.45	มาก
5	กาลัญญาตา (รู้จักเวลา)	3.79	0.49	มาก
6	ปริสสัญญาตา (รู้ชุมชน)	3.79	0.47	มาก
7	ปุคคลัญญาตา (รู้บุคคล)	3.86	0.51	มาก
ภาพรวม		3.76	0.38	มาก

จากตารางที่ 1 หลักสัปปุริสธรรม 7 โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.76$, S.D. = 0.38) เมื่อพิจารณารายละเอียดเป็นรายข้อโดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ ปุคคลัญญาตา คือ การรู้บุคคล

รู้ประเภทของบุคคลมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.86, S.D. = 0.51) รองลงมาได้แก่ด้านกัลยาณูตา คือ รู้จักเวลา รู้คุณค่าของเวลามีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.79, S.D. =0.48) มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด อุตัญญูตา คือ รู้จักผล รู้จุดมุ่งหมายระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.70, S.D. =0.48) ตามลำดับ

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย และส่วน เบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชน ตำบลกาญจนา อำเภอมืองแพร่ จังหวัดแพร่

(n = 363)

ข้อ	ความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย	ระดับการปฏิบัติ		
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1	ด้านรับผิดชอบตนเองและพึ่งตนเองได้	3.72	0.51	มาก
2	ด้านเคารพสิทธิผู้อื่น	3.69	0.49	มาก
3	ด้านเคารพความแตกต่าง	3.76	0.48	มาก
4	ด้านเคารพหลักความเสมอภาค	3.73	0.56	มาก
5	ด้านเคารพกติกา	3.73	0.55	มาก
6	ด้านรับผิดชอบต่อสังคมและส่วนรวม	3.74	0.51	มาก
ภาพรวม		3.73	0.44	มาก

จากตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ระดับความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชนตำบลกาญจนา อำเภอมืองแพร่ จังหวัดแพร่ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.73, S.D. = 0.44) เมื่อพิจารณารายละเอียดเป็นรายข้อ โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดด้านเคารพความแตกต่างระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.76, S.D. = 0.48) รองลงมาได้แก่ด้านรับผิดชอบต่อสังคมและส่วนรวมความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.74, S.D. = 0.51) และมีค่าเฉลี่ย น้อยที่สุด ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมในด้านเคารพสิทธิผู้อื่นมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.69, S.D. = 0.49)

2. ความสัมพันธ์ระหว่างหลักสัปฐริธรรม 7 กับความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชนตำบล กาญจนา อำเภอมืองแพร่ จังหวัดแพร่

ตารางที่ 3 ความสัมพันธ์ระหว่างหลักสัปฐริธรรม 7 กับความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชน ตำบลกาญจนา อำเภอมืองแพร่ จังหวัดแพร่

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์	ตัวแปรตาม = ความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชน						
ตัวแปรอิสระ	Y1	Y2	Y3	Y4	Y5	Y6	y
X1	.394**	.457**	.601**	.583**	.603**	.618**	.639**
X2	.551**	.632**	.624**	.626**	.614**	.541**	.703**
X3	.633**	.676**	.561**	.567**	.548**	.393**	.660**
X4	.592**	.617**	.512**	.425**	.418**	.351**	.567**
X5	.577**	.601**	.558**	.472**	.438**	.366**	.587**
X6	.539**	.561**	.485**	.378**	.368**	.336**	.518**
X7	.669**	.720**	.590**	.462**	.448**	.351**	.630**
X	.726**	.784**	.724**	.647**	.633**	.546**	.792**

หมายเหตุ: ** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ ความสัมพันธ์ระหว่างหลักสัปฐริธรรม 7 กับความเป็นพลเมืองในระบอบ ประชาธิปไตยของประชาชนตำบลกาญจนา อำเภอมืองแพร่ จังหวัดแพร่ ดังนี้

หลักสัปปริสธรรม 7 โดยภาพรวม กับความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชนตำบลกาญจนา อำเภอมืองแพร่ จังหวัดแพร่ โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์เชิงบวกอยู่ในระดับปานกลาง ($R = .792^{**}$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้

ด้านรับผิดชอบตนเองและพึ่งตนเองได้ มีความสัมพันธ์เชิงบวกอยู่ในระดับปานกลาง ($R = .726^{**}$)

ด้านเคารพสิทธิผู้อื่นมีความสัมพันธ์เชิงบวกอยู่ในระดับปานกลาง ($R = .784^{**}$)

ด้านเคารพความแตกต่าง มีความสัมพันธ์อยู่ในระดับปานกลาง ($R = .724^{**}$)

ด้านเคารพหลักความเสมอภาคมีความสัมพันธ์อยู่ในระดับปานกลาง ($R = .647^{**}$)

ด้านเคารพกติกาที่มีความสัมพันธ์อยู่ในระดับปานกลาง ($R = .633^{**}$)

ด้านรับผิดชอบต่อสังคมและส่วนรวมมีความสัมพันธ์อยู่ในระดับปานกลาง ($R = .546^{**}$)

3. การส่งเสริมความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยตามหลักพุทธธรรมของประชาชน ตำบลกาญจนา อำเภอมืองแพร่ จังหวัดแพร่

การประยุกต์หลักสัปปริสธรรม 7 เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยตามหลักพุทธธรรมของประชาชน ตำบลกาญจนา อำเภอมืองแพร่ จังหวัดแพร่

1) อัมมัญญา คือ รู้หลักการควรมุ่งเน้นที่ ความรู้ ความคิดวิเคราะห์ และการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยเริ่มจากการให้ความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยและสิทธิหน้าที่ของพลเมือง ส่งเสริมให้ประชาชนคิดอย่างมีเหตุผล ตัดสินใจโดยใช้ข้อมูลที่ถูกต้อง และมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม

2) อัตถัญญา คือ รู้จักผลควรมุ่งเน้นให้ประชาชนเข้าใจสิทธิและหน้าที่ของตนเอง ผ่านการอบรมและสื่อประชาสัมพันธ์ ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในกิจกรรมสาธารณะ และสร้างวัฒนธรรมการเลือกตั้งที่โปร่งใส

3) อัตตัญญา คือ รู้จักตน ส่งเสริมให้ประชาชนรู้จักสิทธิ หน้าที่ และความรับผิดชอบในระบอบประชาธิปไตย พร้อมปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม และจิตสำนึกพลเมืองที่ดี จัดกิจกรรมให้มีส่วนร่วมทางการเมือง ตรวจสอบภาครัฐ และพัฒนาเยาวชนให้มีบทบาทในการพัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืน

4) มัตตัญญา คือ รู้จักประมาณ ส่งเสริมให้ประชาชนใช้สิทธิ เสรีภาพ และทรัพยากรอย่างพอเหมาะพอควร โดยไม่ละเมิดสิทธิผู้อื่น ปลูกฝังการคิดวิเคราะห์ การบริโภคข้อมูลที่ถูกต้อง และการใช้ชีวิตอย่างสมดุล ส่งเสริมความสามัคคี การมีส่วนร่วมทางสังคม และการใช้เทคโนโลยีอย่างเหมาะสม

5) กาลัญญา คือ รู้จักเวลา ส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ของพลเมือง กระตุ้นการมีส่วนร่วมทางการเมือง และพัฒนาวัฒนธรรมประชาธิปไตยที่โปร่งใส เน้นการสื่อสารที่สร้างสรรค์ รับฟังความคิดเห็นที่แตกต่าง และผลักดันผู้นำท้องถิ่นที่มีคุณธรรม พร้อมส่งเสริมกิจกรรมอาสาสมัครและนโยบายที่เอื้อต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน

6) ปริสัญญญา คือ รู้ชุมชน การส่งเสริมให้ผู้นำชุมชนและประชาชนตระหนักถึงความซื่อสัตย์ การจัดตั้งกลไกให้ประชาชนสามารถติดตามและตรวจสอบ การใช้สื่อสารมวลชนเพื่อเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้อง 7) บุคคลัญญา คือ การรู้บุคคล การให้ความรู้เรื่องประชาธิปไตยผ่านบุคคลต้นแบบนำบุคคลที่มีคุณธรรม การสนับสนุนให้คนรุ่นใหม่รู้จักบุคคลสำคัญในชุมชนการพัฒนาเครือข่ายพลเมืองเข้มแข็งสนับสนุนให้ประชาชนรวมกลุ่มเพื่อเฝ้าระวังและติดตามการทำงานของภาครัฐ

อภิปรายผล

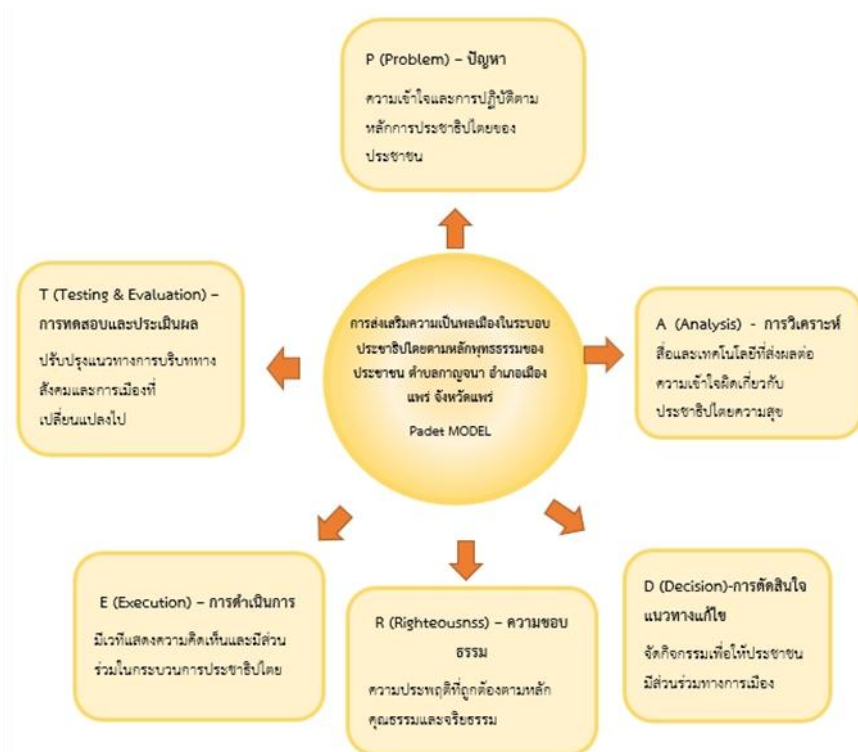
จากผลการวิเคราะห์ ระดับความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชนตำบลกาญจนา อำเภอมืองแพร่ จังหวัดแพร่ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายละเอียดเป็นรายข้อโดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดด้านเคารพความแตกต่างระดับมาก รองลงมา ได้แก่ ด้านรับผิดชอบต่อสังคมและส่วนรวมความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก และมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมในด้านเคารพสิทธิผู้อื่นมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้เพราะว่า ประชาชนยังมีความตื่นตัวในความเป็นพลเมืองตามระบอบประชาธิปไตยในระดับหนึ่ง และมีพื้นฐานเกี่ยวกับการปกครองในระบอบประชาธิปไตย และยังต้องได้รับการส่งเสริมความเข้าใจในเรื่องรับผิดชอบต่อตนเองและพึ่งตนเองได้

การเคารพสิทธิผู้อื่น การเคารพความแตกต่าง การเคารพหลักความเสมอภาค การเคารพกติกา และด้านรับผิดชอบต่อสังคม และส่วนรวม เห็นได้ว่าสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศรัณย์กร สังข์สิงห์ (2567) ได้ศึกษาการประยุกต์หลักพุทธธรรม เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของเยาวชนในจังหวัดนครปฐม พบว่า 1) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยค่าเฉลี่ยมากที่สุดได้แก่ ด้านการพหุหลักความเสมอภาค

ความสัมพันธ์ระหว่างหลักสัปปุริสธรรม 7 กับการส่งเสริมความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยตามหลักพุทธธรรมของประชาชนตำบลกาญจนา อำเภอเมืองแพร่ โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับปานกลาง ($r = .792^{**}$) ทั้งที่เป็นเช่นนี้เพราะการส่งเสริมความเป็นพลเมืองตามระบอบประชาธิปไตย ให้ประชาชนได้ตระหนักรู้ถึงความสำคัญของหน้าที่ของความเป็นพลเมืองด้วยการหล่อหลอมคุณธรรมทางพระพุทธศาสนาในวิถีชีวิตของประชาชน สามารถส่งเสริมความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชนในตำบลกาญจนาได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ศิริพร สีเทา (2564) พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างหลักสัปปุริสธรรม 7 กับการส่งเสริมการกล่อมเกลากฎหมายทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของตำรวจภูธรจังหวัดแพร่ โดยภาพรวม มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูงมาก ($r=.890^{**}$) จากการทดสอบสมมติฐาน พบว่า หลักสัปปุริสธรรม 7 กับการส่งเสริมการกล่อมเกลากฎหมายทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของตำรวจภูธรจังหวัดแพร่มีความสัมพันธ์ในเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

แนวทางการส่งเสริมความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยตามหลักพุทธธรรมของประชาชน ตำบลกาญจนา อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ พบว่า การรับฟังเหตุผลของผู้อื่นในการปฏิบัติตนของความเป็นพลเมืองที่ดีในชุมชนตามระบอบประชาธิปไตยการปฏิบัติตนอย่างถูกต้องในการปฏิบัติหน้าที่ของความเป็นพลเมืองที่ดีในระบอบประชาธิปไตย การได้แสวงหาความรู้เกี่ยวกับความเป็นพลเมืองที่ดีอย่างสม่ำเสมอในระบอบประชาธิปไตยการมีความพอดีในการปฏิบัติตามกฎระเบียบของชุมชนเพื่อความเป็นพลเมืองที่ดีในระบอบประชาธิปไตย การรักษาเวลาในการปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายจากชุมชนได้เหมาะสมเพื่อความเป็นพลเมืองที่ดีในระบอบประชาธิปไตย การไม่ละเมิดสิทธิผู้อื่นในชุมชนเพื่อรักษาความเป็นพลเมืองที่ดีในระบอบประชาธิปไตย การได้ให้ข้อเสนอแนะที่ดีที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชนเพื่อความเป็นพลเมืองที่ดีในระบอบประชาธิปไตย สอดคล้องกับ ศรัณย์กร สังข์สิงห์ (2567) การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของ เยาวชนในจังหวัดนครปฐม พบว่า หลักอัมมัญญูตาคือการรู้จักเหตุส่งเสริมให้เยาวชนพิจารณาเหตุ ปัจจัยอย่างรอบคอบ หลักอัตถัญญูตา รู้ความมุ่งหมายหรือรู้เหตุผลด้วยการส่งเสริมให้เยาวชนได้รู้และ เข้าใจผลของการปฏิบัติตนเป็นพลเมืองที่ดีหลักอิตถัญญูตา รู้จักตนส่งเสริมให้เยาวชนได้รู้จักและ เข้าใจคุณค่าตนเอง หลักมัตถัญญูตา รู้จักประมาณด้วยการปลูกฝังให้เยาวชนมีความคิดพอเพียงไม่ อยากได้อะไรมีเงินมากเกินไป หลักกาลัญญูตา รู้จักกาลเวลาควรส่งเสริมให้รู้จักช่วงเวลาทำหน้าที่ที่ เหมาะสมเป็นการปฏิบัติตนให้เหมาะสมกับกาลเทศะ หลักปริสัญญูตา รู้จักชุมชนและสังคมต้องเข้าใจ บริบทชุมชนของตนเอง หลักบุคคสัญญูตา รู้จักบุคคลต้องรู้จักการวิเคราะห์ลักษณะบุคคล เข้าใจใน ความแตกต่างของแต่ละคน และการเลือกคนมาสนับสนุนอย่างเหมาะสม

องค์ความรู้ใหม่

ภาพที่ 2 องค์ความรู้ที่ได้สังเคราะห์จากการวิจัย

จากผลการศึกษาการส่งเสริมความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยตามหลักพุทธธรรมของประชาชน ตำบลกาญจนา อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ หลักสัปปุริสธรรม 7 ประกอบด้วยประกอบด้วย (1) ฉัมนัญญา คือ รู้หลักการ (2) อัตถัญญา คือ รู้จักผล (3) อัตตัญญา คือ รู้จักตน (4) มัตตัญญา คือ รู้จักประมาณ (5) กาลัญญา คือ รู้จักเวลา (6) ปริสสัญญา คือ รู้ชุมชน (7) ปุคคลัญญา คือ การรู้จักบุคคล จึงสังเคราะห์องค์ความรู้เป็น PADET MODEL

1. ปัญหา ได้แก่ ประชาชนในพื้นที่ยังไม่เข้มแข็งเท่าที่ควรในระบอบประชาธิปไตย
2. การวิเคราะห์ ได้แก่ สื่อและเทคโนโลยีในปัจจุบันมีบทบาทอย่างมากในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร อาจเป็นปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดความเข้าใจผิดเกี่ยวกับหลักการประชาธิปไตย
3. การตัดสินใจแนวทางแก้ไข การจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมเรียนรู้และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักการประชาธิปไตย
4. ความประพฤติที่ถูกต้องตามหลักคุณธรรมและจริยธรรม ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมระบอบประชาธิปไตย เพราะประชาธิปไตยไม่ได้เป็นเพียงระบบการปกครอง แต่ยังเน้นที่ความยุติธรรม ความโปร่งใส และการเคารพสิทธิเสรีภาพของประชาชน
5. การดำเนินการ ได้แก่ การดำเนินการตามแนวทางแก้ไขนี้จะมุ่งเน้นไปที่การจัดเวทีที่หลากหลายเพื่อให้ประชาชนได้แสดงความคิดเห็นอย่างอิสระ
6. กระบวนการทดสอบและประเมินผลจะเป็นไปอย่างต่อเนื่อง โดยจะมีการติดตามและวิเคราะห์ผลลัพธ์ของการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ

สรุปผลการวิจัย

ระดับความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชนตำบลกาญจนา อำเภอมืองแพร์ จังหวัดแพร่ ด้านหลักตามหลักสัปปุริสธรรม 7 โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชนตำบลกาญจนา อำเภอมืองแพร์ จังหวัดแพร่ ทั้ง 6 ด้าน พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

ความสัมพันธ์ระหว่างหลักสัปปุริสธรรม 7 กับความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชนตำบลกาญจนา อำเภอมืองแพร์ จังหวัดแพร่ ซึ่งมีัญญา คือ รู้หลักการ โดยภาพรวม มีความสัมพันธ์เชิงบวกอยู่ในระดับปานกลาง อัตถัญญา คือ รู้จักผล รู้จุดมุ่งหมาย โดยภาพรวม มีความสัมพันธ์เชิงบวกอยู่ในระดับปานกลาง อัตตัญญา คือ รู้จักตน รู้ว่าตนเองมีคุณสมบัติ โดยภาพรวม มีความสัมพันธ์เชิงบวกอยู่ในระดับปานกลาง มัตตัญญา คือ รู้จักประมาณ รู้จักความพอดี โดยภาพรวม มีความสัมพันธ์เชิงบวกอยู่ในระดับปานกลาง กาลัญญา คือ รู้จักเวลา โดยภาพรวม มีความสัมพันธ์เชิงบวกอยู่ในระดับปานกลาง ปริสัญญา คือ รู้ชุมชน รู้สังคม โดยภาพรวม มีความสัมพันธ์เชิงบวกอยู่ในระดับปานกลาง บุคคลัญญา คือ การรู้จักคน รู้ประเภทของบุคคล มีความสัมพันธ์เชิงบวกอยู่ในระดับปานกลาง

ความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยตามหลักพุทธธรรม การรับฟังเหตุผลของผู้อื่นในการปฏิบัติตนของความเป็นพลเมืองที่ดีในชุมชนตามระบอบประชาธิปไตยการปฏิบัติตนอย่างถูกต้องในการปฏิบัติหน้าที่ของความเป็นพลเมืองที่ดีในระบอบประชาธิปไตย การได้แสวงหาความรู้เกี่ยวกับความเป็นพลเมืองที่ดีอย่างสม่ำเสมอในระบอบประชาธิปไตยการมีความพอดีในการปฏิบัติตามกฎระเบียบของชุมชนเพื่อความเป็นพลเมืองที่ดีในระบอบประชาธิปไตย การรักษาเวลาในการปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายจากชุมชนได้เหมาะสมเพื่อความเป็นพลเมืองที่ดีในระบอบประชาธิปไตย การไม่ละเมิดสิทธิผู้อื่นในชุมชนเพื่อรักษาความเป็นพลเมืองที่ดีในระบอบประชาธิปไตย การได้ให้ข้อเสนอแนะที่ดีที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชนเพื่อความเป็นพลเมืองที่ดีในระบอบประชาธิปไตย

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 ผู้บริหารควรมุ่งเน้นที่ ความรู้ ความคิดวิเคราะห์ และการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยเริ่มจากการให้ความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยและสิทธิหน้าที่ของพลเมือง ส่งเสริมให้ประชาชนคิดอย่างมีเหตุผล ตัดสินใจโดยใช้ข้อมูลที่ถูกต้อง และมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม เช่น การเลือกตั้งและเวทีประชาคมควรปลูกฝัง จริยธรรม ความรับผิดชอบ และความโปร่งใส ในสังคมธรรมบิสุทธิยกย่องบุคคลที่มีคุณธรรมในชุมชนเป็นการสร้างแรงบันดาลใจให้ผู้อื่นทำความดี และกระตุ้นให้ชุมชนมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

1.2 ผู้บริหารท้องถิ่น ควรมีส่วนร่วมทางการเมืองให้กับประชาชนด้วยการบูรณาการหลักพุทธธรรมกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการพัฒนาชุมชนตำบล ในด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล

2. ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ผู้สนใจควรศึกษา “ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการพัฒนาชุมชนตำบลเหมืองหม้อ อำเภอมืองแพร์ จังหวัดแพร่”

2.2 ผู้สนใจควรศึกษา “การประยุกต์หลักอปริหานิยธรรมเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการพัฒนาชุมชนตำบลเหมืองหม้อ อำเภอมืองแพร์ จังหวัดแพร่”

เอกสารอ้างอิง

- ถวิลวดี บุรีกุล และ รัชวดี แสงมเหหมัด. (2568). *ความเป็นพลเมืองในประเทศไทย*. สืบค้นจาก <http://thaiciviceducation.org/wp-content/uploads>.
- ปรีชา เรืองจันทร์. (2560). *การเมือง เศรษฐกิจ และสังคม*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- วัลลภ รัฐฉัตรานนท์, ปิยะนันต์ จันทร์แขกหล้า และ สุเชาว์ ชยมชัย. (2561). ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างการกล่อมเกลาก่อนการเมืองและความรู้เกี่ยวกับการเมืองการปกครองไทยกับวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของนิสิตนักศึกษาในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล. *วารสารรัฐศาสตร์ปริทรรศน์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์*, 5(1), 165-186.
- วัลลภ สุขสวัสดิ์. (2561). *การวิจัยเชิงปริมาณทางรัฐศาสตร์*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- ศรัณย์กร สังข์สิงห์. (2567). *การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของเยาวชนในจังหวัดนครปฐม*. (รัฐศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย).
- ศิริพร สีเทา. (2564). *การส่งเสริมการกล่อมเกลาก่อนการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของตำรวจภูธรจังหวัดแพร่*. (รัฐศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย).
- ศุภณัฐ เพิ่มพูนวิวัฒน์. (2558). *การสร้างสำนึกพลเมือง*. กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า.
- สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป. อ. ปยุตฺโต). (2561). *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลศัพท์*. (พิมพ์ครั้งที่ 33). กรุงเทพฯ: ผลิธัมม์.
- สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (2555). *ความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย*. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.